HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

IT STARTAPLARNING MILLIY IQTISODIYOT RIVOJIGA HISSASI

Ochilova Sevara Botirali qizi
Murodillayeva Charos Ne'matilla qizi
Qarshi davlat universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada startaplarning milliy iqtisodiyot taraqqiyotidagi o‘rni va ahamiyati keng yoritilgan. Tadqiqotda startaplarning shakllanish bosqichlari, ularning strategik rivojlanish yo‘nalishlari hamda moliyaviy evolyutsiyasi tahlil qilingan. Startaplar mohiyati, ularning an‘anaviy biznes modellaridan farqli jihatlari va o‘ziga xos xususiyatlari ilmiy asosda o‘rganilgan. Shuningdek, maqolada startaplarning afzallik va kamchiliklari, ularning yangi ish o‘rinlari yaratishdagi roli, innovatsion jarayonlarni faollashtirish hamda iqtisodiy o‘sishga qo‘shayotgan hissasi tahliliy yondashuv asosida bayon etilgan. Jahon amaliyoti misolida startap ekotizimining shakllanishi va rivojlanish tendensiyalari o‘rganilib, O‘zbekiston startap muhitining hozirgi holati va istiqbollari bo‘yicha tahliliy xulosalar berilgan. Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola startaplarning zamonaviy iqtisodiyotdagi ahamiyatini ochib berish bilan birga, ularning milliy iqtisodiyot rivojlanishiga ko‘rsatayotgan ta‘sirini ilmiy jihatdan asoslab beradi[1].

Kalit so‘zlar: Startuplarning afzalliklari, kamchiliklari, mohiyati, iqtisodiy o‘sish, yirik venchur investorlar, tadbirkorlar, brain darin muammosi, investitsiyalar oqimi, diversifikatsiya, eksport salohiyati, boshqaruv, marketing, jamoa bilan ishlash ko‘nikmalari, iqtisodiy tizim, soliq imtiyozlari, moliyaviy yordam, innovatsion rivojlanishni

Kirish: XXI asrning uchinchi o‘n yilligiga kelib, dunyo iqtisodiyoti “sanoat iqtisodiyoti”dan “bilimlar iqtisodiyoti”ga to‘liq o‘tdi. Bugungi kunda davlatlarning qudrati nafaqat ularning tabiiy resurslari, balki innovatsion g‘oyalarni yuqori daromadli biznesga aylantirish qobiliyati bilan o‘lchanmoqda. Bu borada IT startuplar – yuqori o‘sish suratiga ega, texnologik yechimlarga asoslangan yangi biznes modellari – milliy iqtisodiyotning eng dinamik bo‘g‘iniga aylandi.

Hozirgi global iqtisodiyot sharoitida startaplar iqtisodiy rivojlanishning muhim drayverlaridan biri sifatida e‘tirof etilmoqda. Ilmiy tadqiqotlarga ko‘ra, startaplar yangi ish o‘rinlari yaratish, innovatsiyalarni joriy etish hamda iqtisodiy o‘sishni ta‘minlashda muhim rol o‘ynaydi[2]. Ayniqsa, ular tezkor moslashuvchanligi va innovatsion g‘oyalarni amaliyotga tez tatbiq etish qobiliyati bilan an‘anaviy korxonalardan ajralib turadi. Startaplar faoliyati alohida ekotizim doirasida rivojlangan bo‘lib, ushbu tizim tadbirkorlar, investorlar, davlat organlari va ilmiy muassasalar o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlikni o‘z ichiga oladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, samarali startap ekotizimi innovatsiyalarni jadallashtirib, iqtisodiy o‘sishga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Shu bilan birga, startaplar yangi mahsulot va xizmatlar yaratish orqali bozorni rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Mazkur maqolada startaplarning mohiyati, ularning shakllanish bosqichlari va rivojlanish xususiyatlari ilmiy

[1] *Abdukarimova M. J. (2025). STARTAPLARNING IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O‘RNI. Development Of Science, 10(4), pp. 370-375. https://doi.org/0*

[2] https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S095058491830168X?utm_source

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, startaplarning milliy iqtisodiyotdagi o‘rni, ularning afzallik va kamchiliklari hamda iqtisodiy o‘sishga qo‘shayotgan hissasi o‘rganiladi. Bundan tashqari, jahon tajribasi asosida startap ekotizimining rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinib, O‘zbekiston sharoitida startap muhitining istiqbollari baholanadi.

Asosiy qism: Startaplar hozirgi kunda xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning eng samarali vositalaridan biri hisoblanadi, chunki ular innovatsion g‘oyalar va zamonaviy texnologiyalar asosida shakllanadi va bu esa investorlar uchun alohida qiziqish uyg‘otadi, amaliy tajribalar shuni ko‘rsatadiki muvaffaqiyatli it-loyihalar nafaqat ichki bozorda, balki xalqaro darajada ham e‘tibor qozonadi va yirik venchur investorlar tomonidan qo‘llab-quvvatlanadi[3], natijada mamlakatga chet el investitsiyalari kirib keladi, bu esa iqtisodiyotda pul oqimini ko‘paytiradi, milliy valyuta barqarorligini mustahkamlaydi hamda davlatning xalqaro iqtisodiy maydondagi obro‘sini oshiradi, shu bilan birga investorlar bilan hamkorlik qilish yangi texnologiyalar va boshqaruv tajribalarini olib kirishga ham xizmat qiladi va bu iqtisodiyotning umumiy rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi, bundan tashqari startaplar jamiyatda, ayniqsa yoshlar orasida bandlikni ta‘minlashda muhim rol o‘ynaydi, chunki ular zamonaviy bilim va ko‘nikmalarni talab qiladigan ish o‘rinlarini yaratadi va yoshlarning o‘z ustida ishlashiga, kreativ fikrlashini rivojlantirishiga hamda yangi kasblarni egallashiga imkon beradi, tadqiqotlarga ko‘ra innovatsion sohalarda ish o‘rinlarining ko‘payishi “brain drain” muammosini kamaytiradi[4], ya‘ni iste‘dodli yoshlar xorijga ketib qolmasdan o‘z mamlakatida faoliyat yuritishga harakat qiladi va o‘z g‘oyalarini shu yerda amalga oshirishga intiladi, bu esa mamlakat ichida intellektual salohiyatning saqlanib qolishiga va rivojlanishiga olib keladi, startap muhitida shakllangan mutaxassislar nafaqat texnik bilimlarga, balki boshqaruv, marketing va jamoa bilan ishlash ko‘nikmalariga ham ega bo‘lib boradi, natijada bu umumiy mehnat bozorining sifatini oshiradi va iqtisodiy samaradorlikka ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi, shuningdek it-startaplar eksport salohiyatini oshirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi, an‘anaviy mahsulotlardan farqli ravishda raqamli mahsulotlar uchun geografik masofa yoki transport xarajatlari katta to‘siq bo‘la olmaydi, masalan dasturiy ta‘minot, mobil ilovalar yoki turli xil onlayn xizmatlar internet orqali dunyoning istalgan nuqtasiga tez va oson yetkazilishi mumkin[5], bu esa ayniqsa dengizga chiqish imkoniyati cheklangan davlatlar uchun katta ustunlik yaratadi, startaplar tomonidan yaratilgan mahsulotlar app store yoki google play kabi platformalar orqali global bozorlarga chiqib, qisqa vaqt ichida keng auditoriyani qamrab olishi va mamlakatga valyuta tushumini olib kirishi mumkin, bu esa eksport tarkibini diversifikatsiya qilish va yangi iqtisodiy yo‘nalishlarni rivojlantirishga yordam beradi, umuman olganda startaplar iqtisodiyotning turli sohalariga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi, ular innovatsiyalarni rivojlantiradi, yangi texnologiyalarni joriy etadi va iqtisodiy tizimni modernizatsiya qilishga xizmat qiladi, shu bilan birga startaplar orqali yaratilayotgan mahsulot va xizmatlar bozorda raqobatni kuchaytiradi, bu esa sifatning oshishiga va narxlarning barqarorlashishiga olib keladi, davlat tomonidan startaplarni qo‘llab-quvvatlash, jumladan soliq imtiyozlari berish, infratuzilma yaratish va moliyaviy yordam ko‘rsatish ushbu jarayonni yanada jadallashtiradi va iqtisodiy rivojlanish uchun qulay sharoit yaratadi, xulosa qilib aytganda it-startaplar milliy iqtisodiyotni rivojlantirishning muhim omillaridan biri bo‘lib, ular investitsiyalar oqimini oshiradi,

[3] https://data.worldbank.org

[4] https://www.oecd.org

[5] https://www.investopedia.com

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

yangi ish o‘rinlarini yaratadi, inson kapitalini rivojlantiradi va eksport imkoniyatlarini kengaytiradi, natijada mamlakatning global iqtisodiyotdagi o‘rni mustahkamlanadi, kelajakda esa startap ekotizimini yanada rivojlantirish, venchur moliyalashtirish mexanizmlarini kengaytirish va innovatsion infratuzilmani mustahkamlash orqali barqaror iqtisodiy o‘sishga erishish mumkin bo‘ladi

1-Jadval. O‘zbekistonda IT va startaplar paydo bo‘lgan yillardagi qulayliklar bilan hozirgi qulayliklarni solishtirish (1990-2000-yillar va 2026)

Xususiyat	**1990 – 2000-yillar**	**Hozirgi davr (2026)**
Internet va texnologiya	Past tezlik, cheklangan resurslar	Yuqori tezlik, keng polosali internet
Talim va tajriba	Boshlang‘ich daraja, kam bilim	Professional kurslar, malakali mutaxassislar
Moliyaviy qo‘llab-quvvatlash	Yo‘q	Grandlar, akseleratorlar, investorlar
Start up imkoniyatlari	Kichik loyihalar, asosan talabalar	Xalqaro bozor, raqamli va innovatsion loyihalar
Raqobat	Kam lekin imkoniyatlar keng	Kuchli, sifat va innovatsiya loyihalar

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, IT-startaplar milliy iqtisodiyotni modernizatsiya qilishning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ular investitsiyalar oqimini oshiradi, yangi ish o‘rinlarini yaratadi hamda innovatsion rivojlanishni ta‘minlaydi. Shu bilan birga, startaplar eksport imkoniyatlarini kengaytirib, mamlakatning global iqtisodiyotdagi o‘rnini mustahkamlashga xizmat qiladi. Kelajakda ushbu sohani qo‘llab-quvvatlash, venchur moliyalashtirish tizimini rivojlantirish va zamonaviy infratuzilmani kengaytirish iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. World Bank. Innovation and Entrepreneurship Reports
2. OECD. Digital Economy Outlook
3. Investopedia. Venture Capital and Startups
4. Harvard Business Review. Startup Ecosystem maqolalari